

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԸ ԵՒ ԲԵՍԸ

Անկարելի է անտեսել ներքին և սերտ այն կցորդութիւնը, որով այս երկուքը, իբրեւ քրիստոնէական կեանքի եւ զարգացման մեծ գորութիւններ, կապուած եւ նոյն իսկ խառնուած են իրարու հետ:

Քարոզելը՝ Ս. Գրքի ներշնչութեամբ խօսիլ է ըստ մեր կրօնքին ըմբռնումին. բառն իսկ, աւեսաւանդ, որ կը նշանակէ քարոզել, գայր կը ցուցնէ:

Ըսուած է, և շատ իրաւամբ, թէ Քարոզիչը, եթէ բեմ ելլելէն առաջ ժամանակ կամ կարելիութիւն չէ ունեցած կրօնական ընթերցում մը ընելու, լաւ է որ զուլա մը կամ գէթ էլ մը կարգայ նստի Աստուածաշունչէն, ու այնպէս վեր բարձրանայ ամպիրոնին սանդուխներէն: Ու պէտք չէ մոռնալ թէ նա որ այսպէս կ'ըսէր, կը մտածէր անշուշտ թէ ամէն քարոզիչ զըրպանի Ս. Գիրք մը կ'ունենայ ան-

պատճառ իրեն հետ քկամ պայուսակին մէջ:

Ո՛վ որ կ'ուզէ քարոզիչ ըլլալ իրօք և արժանապէս, պէտք է գոց դիտնայ Աստուածաշունչը, այսինքն հմտօրէն ծանօթ ըլլայ անոր պարունակութեան. հիներու այս կարծիքը եթէ ոչ տառապէս, ըստ ոգոյն սակայն կրնայ դեռ ճշմարիտ նկատուիլ: Թէ ո՛րչափ արդար է այս մտածումը՝ կը հասկցուի նաև հասարակաց զգացման մէջ տարրացուած այլապէս սիրուն այն կարծիքէն, որ կը համարի թէ քարոզ չի կրնար հասկնալ նա որ Սուրբ Գիրքի ընթերցումին համը չէ ճանչցած:

Աստուածաշունչը քարոզիչին սիրտին մէջ մշտապէս բաց պահուած գիրքը պէտք է ըլլայ:

Այս գաղափարը սքանչելի պատկերով մը բացատրուած է Եզեկիէլի Բ.

գլուխի 9 և Գ. գլուխի 3-4 համարներուն մէջ. «Տեսայ, կ'ըսէ մարգարէն, որ դէպի իմ կողմս ձեռք մը երկարած էր՝ գալարուած զիրք մը բռնած. անկա պարզեց զայն առջևս, ու տեսայ որ ողբեր, վիշտի և տրամուլթեան երգեր գրուած էին անոր մէջ: Որդի մարդոյ, բաց բերանդ, բաւաւ, կեր ինչ որ անա քեզի կուտամ, յետոյ զնա՝ խօսէ իսրայէլի ժողովուրդին, թո՛ղ որովայնդ լեցուի այս զիրքով. կերայ. ու բերնիս մէջ կարծես թէ մեղրի անուշահոտութիւն մը գոյացաւ...»

Սուրբ Գիրքը ամենէն լաւ իւրացուած և մարսուած սնունդը պէտք է եղած ըլլայ քարոզիչին հոգիին համար:

Պատկերազարդուած այս ճշմարտութեան է արդեօք որ կ'անկարկէին մեր հին մամիկները, «Աստուածաշունչը կլլած» կոչելով մեծ քարոզիչները:

Այսպիսի մտաւոր եւ բարոյական պատրաստութեամբ՝ այսինքն Ս. Հոգւոյն ներշնչութեամբ քարոզող քահանան է որ իսկապէս կը գործադրէ իր կոչումը. զի քահանայական կոչումն է վարել հոգիները՝ լուսաւորելով զանոնք և ուսուցանելով:

Ինչոր մեծ քարոզիչները իրենց անձովն ու կեանքովը կը հաստատեն ասիկա. անոնցմէ երկու մեծագոյնները, սակայն, Ոսկեբերան եւ Պոսիւէ բուն իսկ ապացուցութիւնն են այդ մտածումին: Ոսկեբերան քաջ քարոզիչ էր, որովհետեւ ընտիր մեկնիչ էր նախ. Աստուածաշունչը գաղտնիք չունէր իրեն համար. իր քարոզները պերճօրէն ուսուցուած մեկնաբանութիւններ են: Իսկ Պոսիւէ ինքն է որ կը պատմէ իրեն համար թէ ինչպէս իր մտքին ու սրտին ամենօրեայ ճարակն ըրած էր Ս. Գիրքը, զոր միասին ունէր իրեն հետ ամէն վայրկեան:

Բայց ուրիշ է կարգալ՝ գիտակցութեամբ նոյն իսկ, և եթէ կ'ուզէք՝ գիտնօրէն, և ուրիշ՝ կարգալ, զգացումով և խորհուրդով խորանալով անոր իմաստներուն մէջ. եւ այս՝ քարոզչութեան տեսակէտով մանաւանդ: Ու ասկէց է անա մեծ տարբերութիւնը, որ կայ Պոսիւէի և Ոսկեբերանի միջև: Ասոնցմէ վերջինը մինչ հաւատքի սրտապրաւ բարոյախօս մըն է, որ ունկնդիրին ուղղակի հոգիին խորը կ'իջնէ մէկ անգամէն, երկրորդը աւելի աստուածաբան հեռուոր մըն է, որ պերճախօսութեան բոլոր հնարքները ի գործ կը դնէ՝ արուեստին գեղեցկութիւններովը հազուեցնելու համար ընտիր և շատ անգամ բարձր մտածումներ: Ու անոնք միայն՝ որոնք ի վիճակի են ըմբռնելու տարողութիւնը Առաքեալին սա խօսքին. («ոչ եթէ մարդկեղէն ուսմամբ ճարտարութեան բանից, այլ վարդապետութեամբ Հոգւոյն.») անոնք միայն պիտի կրնային հասկնալ թէ երկուքէն որո՛ւն պիտի երթար քրիստոնէութեան առաջին և մեծագոյն քարոզիչին միտք բանին:

Կ'ըսէինք թէ քարոզիչը պէտք է խորհմուտ լինի Ս. Գրքին. բայց ասիկա՝ ոչ թէ որպէսզի աստուածաշնչական մէջբերումներով ամբողջովին խճանկարէ իր ընդլայնումը, ինչպէս սովոր էին ընել երբեմն հին քարոզիչներէն ու մանք, և ինչպէս լեցուն են տակաւին վերջին դարերու ձեռագիր քարոզգիրքերը, այլ որպէսզի իր միտքը տողորուի անոր գաղափարներով, ու ոճը նկարուի անոր օրինակներով, որոնց մէջ արդարեւ աստուածային և յաւիտենական շնորհ

մը կայ, ազդու՝ վսեմ՝ շինիչ, մարդկային պզտիկութիւններէն գերիվերոյ, աշխարհի սովորականութիւններէն անհամեմատօրէն բարձր աստիճանով:

Ինչպէս անունդը, բազմատեսակ տարրերէ բաղկացած թէև, մարմինին մէջ իւրացուած ատեն զրեթէ չի մատներ իր կազմիչ մասերուն տեսակարար բնութիւնը, և իր արտադրած կենսասինթէզովը կը զօրացնէ՝ միայն արիւնը և զործարանաւորութիւնը, նոյնպէս Ս. Գիրքին հմտութենէն այնպէս պէտք է զօրացած և գեղեցկացած ըլլան միտքն ու սիրտը, որ զգացումներն ու մտածումները հրահոսան կենդանութեամբ տաքցընեն խօսքը, լուսաւորելու եւ բարձրացնելու համար դիմացդ կեցած, քեզի ուղղուած հոգիները:

Այս տեսակէտով կրնայ, եթէ ոչ միշտ՝ բայց երբեմն աւելորդ նկատուիլ բնաբանին զործածութիւնն անգամ, եթէ մասնաւանդ անիկա պիտի նմանի պատին զամուած այն բեւեռին, որուն կը մօտենայ մարդ նախ՝ իր բեղովն ու զաւազանը կախելու, և յետոյ անգամ մըն ալ՝ զանոնք առնելու համար անկէ: Վասնզի քարոզիչներ կան արդարեւ, որոնք սկիզբը կ'արտասանեն Ս. Գիրքէն խօսք մը, առանց սակայն անոր հետ աւելնչութեան մէջ դնելու քարոզին ընդհանուր գաղափարը. ու յետոյ անգամ մըն ալ կը կրկնեն զայն. պարզապէս նոյն դուռնէն ներս մտած և դուրս ելած ըլլալու պատրանքը տուած ըլլալու համար ունկնդիրին:

«Ողին եւ ո՛չ թէ տառը.» այս վճիռը կանոն մըն է՝ ցուցնելու համար նաև այն վերաբերմունքը, զոր բեմի մարդը պէտք է ունենայ Աստուածաշունչին հանդէպ, չզործածելու համար զայն կամայականօրէն, ու մասնաւանդ իբրև վկայութիւն յառաջ չը բերելու համար անկէ որևէ բառ կամ բան, առանց մեկնաբանօրէն ճշգրտելու իմաստը: — Լսած ենք թէ Հոգեւոր ճարտասանութեան ուսուցիչ մը հատորով մը հրատարակած է երբեմն քարոզութեանց մէջ Ս. Գրքի սխալ կամ կամայական կերպով զործածուած խօսքերու ահազին դէպ մը, հրահանգիչ դարձնելու համար իր աշակերտներուն, ու միևնոյն ատեն ցոյց տալու համար թէ ի՛նչ տխուր և աւերիչ փաստներ կրնայ պատճառել բեմը Աստուածաշունչին՝ անհմուտ կամ թերակիրթ, աւելի ճիշդ՝ անպատրաստ քարոզիչներու ձեռքով:

Նոտրադրուած այդ բառը ուրիշ վէրքի մը կը տանի մեր միտքը. եղած են քարոզիչներ, որոնք պարզապէս արհամարհած են պատրաստութեան պէտքը, ապաւինիլ ուզելով իբր թէ առիթներէ կամ պարագաներէ յանկարծ գալիք ներշնչումներու. Յանկարծախօսութիւն ըսուած առասպելին հաւատացողներն են անոնք: Այդ բառը, իր հասարակ և ռամիկ այն առումին մէջ գէթ, որով տպաւորուած է այդպիսիներու մտքին մէջ, անճիշդ անուն մըն է բոլորովին, այսինքն չի ներկայացնիր որ և է իրականութիւն: Անկարելի է անպատրաստ յանկարծախօսել. աշխատութիւնը, պատրաստութիւնը անհրաժեշտ է որ և է խօսողի համար, ըլլալ անիկա բանախօս կամ բարոյախօս, քարոզիչ կամ աստեաբան: Պէտք է պատրաստուած ըլլալ ընդհանուր կերպով, այսինքն տիրացած ըլլալ ընդհանուր զարգացման. յետոյ, պէտք է պատրաստուած ըլլալ իր ճիւղին մէջ. իրաւաբանութեան, աստուածաբանութեան, բարոյագիտութեան, ևայլն, մասնագիտօրէն. պէտք

է քաջ զիրոնայ լեզուն՝ որով պիտի խօսի. պէտք է զաղափարներն ընդլայնելու և լծորդելու, տրամախոհելու մարզանք ըրած լինի մտովի. պէտք է վարժ ըլլայ իր արտայայտութիւնները երանգաւորելու, այսինքն ոճին զիտութիւնը եւ արուեստը ունենայ նոյն ատեն: Պէտք է կարգացած ըլլայ մեծ քարոզիչները. ու այդ քարոզիչներէն ոչինչ պիտի հասկնայ, եթէ նախ համացած չըլլայ Ս. Գրքին, զի անոնք Ս. Գրքէն միայն ներշնչուած են:

Ամէն քարոզիչ, համբալ կամ փորձ, իր խօսելիք նիւթին լիովին պատրաստութեամբը պէտք է ելլէ բեմ: Այս ընդհանուր կանոնէն վերջ կարելի է աւելցնել. պատահական եւ հարկեցուցիչ պարագաներու մէջ, ափյափոյ կամ յանկարծօրէն խօսելու համարձակութիւն անոնք միայն պէտք է տան ինքզինքնուն, որոնք երկար տարիներու փորձառութեան հետ՝ խօսքի սպաղսցուած շնորհքը ունին, և որոնց համար գրեթէ անծանօթ ոչ մէկ անկիւն ունի իրենց ասպարէզը: Որ ըսել է թէ անոնք որ կը խօսին յանկարծ՝ խօսած ըլլան դարձեալ ոչ առանց պատրաստութեան. ամէն նիւթի զաղափար, ծրագիր և ընդլայնում իր պատրաստ մթերքը ունեցած ըլլալով իրենց մէջ:

Քարոզելը աւետարանել է. Ս. Գրքը պէտք է ըլլայ քարոզին զանաւանդանք. Ոչ մէկ զիրք այնքան օգտակար է, ինչպէս կ'ըսէ առաքեալը (Ի. Տիմ. Գ. 16-17), ուսուցումի, խրատի, սաստի թելադրութիւններով, մարդը կատարելութեան մղող օրինակներով այնքան հարուստ, և զերազոյն հեղինակութեան մը ազդումներով այնքան ներգործող՝ որքան Աստուածաշունչը:

* * *

*

Դուն սոսկ եթէ կարենայիր բանալ այս դուռը լուսափակ
Ո՛չ թէ ոսկի բանալիով որուն երազն է srsմախօս
Այլ քու շունչիդ մէկ հրպուսէն բացուէր խորհուրդն իր սպիսակ
Ու հնչէի՛ն մարգարիտներն աղբիւրներու կախարդանոս:

Ու հնչէր ձայնըդ որուն ես լըռութենէն իսկ յուսացի
Ամենադաւն քաղցրութիւնն ուր խօսեցան ինծի բառեր
Ոչ թէ սիրոյ կամ բերկրութեան այլ նոր բառեր որոնք ինծի
Աւթաւհի ճրք սրտին հիւսող էին նըւա՛գ սքանչելի:

Եղի՛ր — ու պահ մ'իմնութենէդ ազա՛ս ինծի՛ սեւեռէ՛ դուն
Եղի՛ր այս կրակն որ կը քրծէ սափորին ձոյլը զրաւթուն
Բա՛ց աչքերուս մինչեւ յետին ծալք մինչեւ ֆոլն երազին:

Ինչ որ քեզմէ ինծի կուգայ լուսէ պասկերն է մանկութեան
Քու մասներէդ հոգիիս մէջ ոսկի մեղր ու կաթ կը հոսին
Աստեղաւէն ապարանքիդ ես բանտարկեալն եմ յաւիտեան:

ԱՐՄԵՆ ԵՐԿԱՐ